

מימוש בפעולה¹ (Enactment)

ערך תלת-אזורי

יועצים בין-אזוריים: רוזמרי בלזם Rosemary Balsam (צפון אמריקה), רוזולט קסורלה
Antonio Perez-Sanchez Roosevelt Cassorla (אמריקה הלטינית), ואנטוניו פרז-סנצ'ז
(אירופה)

יו"ר משותפת בין-אזורית: אווה ד. פפיאשווילי Eva D. Papiasvili (צפון אמריקה)

תורגם ע"י יעל רם-סמילה Translator: Yael Ram-Smila

תאום תרגום: שמואל ארליך, מירה ארליך-גינור Translation Coordinators: Shmuel Erlich, Mira Erlich-Ginor

הגדרות

למושג מימוש בפעולה אין מקום יציב בתאוריה הפסיכואנליטית. השימוש במונח מגוון ונע בין תיחומו לסיטואציה האנליטית לבין השימוש בו לתיאור טווח רחב של אינטראקציות והתנהגויות בחיי היומיום.

מרבית לחשוב על מימוש בפעולה כמושג אמריקאי, בעקבות השימוש הראשון במונח בכותרת מאמר שכתב Theodore Jacobs (1986). אולם בספרות הפסיכואנליטית האמריקאית העכשווית, אין מדובר במושג יחיד אלא בקבוצה של מושגים, קשורים זה לזה, אך גם נבדלים זה מזה. הדוגמאות הבאות של השימושים השונים במושג הזה כוללות, מחברות ומרחיבות את ההגדרות הצפון אמריקאיות שנאספו ע"י Akhtar (2009) ו- Auchincloss and Samberg (2012).

- מימושים בפעולה הבאים לידי ביטוי בהעברה/העברה נגדית (לדוג', Jacobs, 1986, Hirsch, 1998, בהם אנליטיקאי ו/או מטופל מבטאים משאלות העברתיות באמצעות פעולה, במקום להתבונן בהן ולפרש אותן. שימוש זה במושג הורחב ע"י McLaughlin (1991), כך שיכלול "העברה והעברה נגדית מעוררת (evocative) או שיש בה כפיה (coercive) של מטופל ואנליטיקאי" ופותח בהמשך גם ע"י Chused (1991, 2003) כ"יחסי גומלין סימבוליים" בעלי משמעות לא מודעת לשני המשתתפים, הגדרה שעשויה להתרחב אף מעבר לסיטואציה האנליטית. ניתן לתאר תופעה זו כסוג של "ביטוי בפעולה" ("acting out") או "ביטוי בפעולה המכוון פנימה" ("acting in") (Zeligs, 1957) בו לוקחים חלק שני המשתתפים.
- הזמנה לא מודעת של המטופל את האנליטיקאי לממש פנטזיות לא מודעות של המטופל. רעיון זה קרוב ל"הזדהות השלכתית" ו/או "היענות לתפקיד" ("role responsiveness").
- "סדרה של דרמות, המגולמות באופן חי, ועשויות להיות סובטיליות, אינטראקטיביות או כאלה שנבנו באופן הדדי (Levine and Friedman, 2000, p.73; Loewald, 1975).

¹ למושג enactment מספר תרגומים שונים בעברית: היפעלות, הפעלה, פעולה-בתוך-העברה, שחזור בפעולה, גילום בפעולה ומימוש בפעולה. כאן נבחר התרגום "מימוש בפעולה" (וזאת להבדיל מ-acting out, אשר לרוב מתורגם כ"ביטוי בפעולה").

כאן נעשה שימוש אינטרסובייקטיבי במושג, שכן האנליטיקאי והמטופל שותפים ביצירת הדרמה המתרחשת ביניהם.

- כל ביטוי דרמטי של קרע בהעברה/העברה נגדית בתוך חילופי דברים אנליטיים גמישים ומוכלים (Ellman, 2007), שאפשרי שיתרחב מעבר לסיטואציה האנליטית (Chused, Ellman, Renik, Rothstein, 1999), ושעשוי להיות מתקשר באופן מילולי או לא מילולי (ראה מושג "מימוש בפעולה פרשני" של Steiner, 2006a, להלן).

ריבוי מושגי זה צומצם באמריקה הלטינית, הודות להשפעות ההיסטוריות הנוספות של כותבים כמו Racker (1948, 1988), Grinberg (1957, 1962) ו-Baranger & Baranger (1961-1962) ולחקירה העכשווית של Cassorla (2001, 2005, 2009, 2012, 2013, 2015), Sapisochin (2007, 2013) ואחרים.

- ההבנה העכשווית השלטת של מימוש בפעולה באמריקה הלטינית מתייחסת לתופעות בהן השדה האנליטי נפלש ע"י התנהגויות המערבות מטופל ואנליטיקאי כאחד. מימוש בפעולה נובע מהפעלה רגשית הדדית, המתרחשת מבלי שמשותפי הדיאדה הטיפולית מבינים בבירור את המתרחש. מימוש בפעולה מהדהד מצבים בהם ההסמלה המילולית לקויה וגם כאשר נעשה שימוש במלים, הוא מוגבל וקונקרטי. מימוש בפעולה הינו דרך לזכור קשרים מוקדמים באמצעות רגשות והתנהגויות שהן חלק מארגון הגנתי (ראו להלן את ההבדל בין מימוש בפעולה כרוני לאקוטי).

ההבנה האירופאית של המושג קרובה יותר לגרסה של אמריקה הלטינית מאשר לזו הצפון אמריקאית, משום שהמושג תחום למדי לשעה האנליטית. אולם ישנם אנליטיקאים אירופאים אשר בשונה מהתפיסה הרווחת באמריקה הלטינית, רואים מימוש בפעולה פחות כיצירה משותפת של מטופל ואנליטיקאי, ויותר כתוצאה של יחסי הגומלין ביניהם. רווחות גם התייחסויות הרואות מימוש בפעולה כחלק מהעברה נגדית או מביטוי בפעולה (acting out).

- למשל, השקפתו של שטיינר (Steiner, 2006a) על "מימוש בפעולה פרשני" ("interpretative enactment") עוסקת בתקשורת המילולית של האנליטיקאי וברעיון שלמרות שהוצע כפירוש, הוא מבטא את רגשותיו ועמדותיו של האנליטיקאי בהעברה הנגדית.

ההשקפה הרווחת של מימוש בפעולה ביחס לפירוש הפסיכואנליטי, בכל שלוש התרבויות הפסיכואנליטיות האזוריות, הינה שיהיה אשר יהיה הניסוח של התהליכים והתכנים המונחים ביסודו, מימוש בפעולה, בהתייחסו לסיטואציה האנליטית, הינו בעל משמעות התפתחותית ו/או דינאמית, ועליו להיות מובן ולבסוף (גם אם בהדרגה ובאופן מותאם לפרט) אף מפורש (Papiasvili, 2016).

א. רקע אצל פרויד

שורשיהם של כל המושגים העכשוויים של מימוש בפעולה מצויים במושגים שטבע פרויד. מאז טיפולו של ברויאר באנה או (Breuer, 1893) – שם תוארה החבירה (collusion) הראשונה בספרות הפסיכואנליטית – התעניין פרויד (1895) בפעולות שהתרחשו עת פרסה המטופלת את בעיותיה בפני האנליטיקאי. העברה (1905) היתה תגלית ראשונה מסוג זה (במקרה של דורה), שבה מושלך מבנה הפנטזיה של המטופלת על האנליטיקאי. למרות שפרויד תיאר לראשונה את הקומפלקס האדיפלי באנליזה העצמית שלו ב-1899 (ב"פירוש החלום"), הוא העניק לו יתר חשיבות ב-1910, בהראותו כיצד ילדים התייחסו מינית להוריהם בדפוסים שחזרו בחייהם הבוגרים, כעת עם האנליטיקאי כתחליף הורי. לאחר מכן כתב על העברה נגדית (1910), המתייחסת ל"השפעתו של המטופל על רגשותיו הלא מודעים" (של האנליטיקאי) (פרויד, 1910, עמ' 75). בהמשך (1914) כתב פרויד על ביטוי בפעולה (acting out) (למרות שהזכיר זאת קודם, בראותו את החלטתה של דורה לסיים את הטיפול כנקמה בו, אובייקט חלופי לרגשות הנקם שהיו לה כלפי מר ק.). פרויד הניח

בסיס נוסף למונח העכשווי "מימוש בפעולה" בהדגישו את החשיבות של כפיית החזרה (1914). מושג זה תיאר כיצד טראומות חזרו ונשנו באופן לא מודע בטיפול ומחוץ לו. פרויד כתב:

"הוא משחזר אותם לא כזכרון אלא כמעשה, וחוזר עליהם, כמובן מבלי לדעת

שהוא חוזר עליהם... כל זמן שיישאר בטיפול לא ישתחרר מהכפייה הזאת

לחזור; ולבסוף נבין שזו דרכו להיזכר..." (1914, עמ' 116).

פיתוחו של המודל הסטרוקטורלי ב-1923 הוביל להתמקדות במנגנוני ההגנה וביחסם לאני. הגנות שיתווו כמרכזיות למושג המימוש בפעולה הן השלכה, הפנמה והשלכה מחדש (re-projection). לסיכום, המושגים העכשוויים של מימוש בפעולה מכילים בתוכם מושגים פרוידיאניים רבים, אם כי גם מרחיקים מעבר להם.

ב. התפתחות המושג

הפועל *to enact* (למש בפעולה) כולל בתוכו את הפועל *to act*, שאחד ממובניו הוא לשחק תפקיד דרמטי או תיאטרלי. ניתן למצוא את הפועל *למש בפעולה*, ביחד עם שם העצם המקביל *מימוש בפעולה*, בספרות הפסיכואנליטית המוקדמת והעכשווית והוא מתייחס להחצנות דרמטיות של עולמו הפנימי של המטופל בפגישה טיפולית או בחיי היומיום.

במאמרו רב-ההשפעה "On Countertransference Enactments", מתאר Jacobs (1986) *מימושים בפעולה* כמצבים בהם האנליטיקאי מופתע מהתנהגותו בהעברה הנגדית, הנראית כלא מותאמת. מאוחר יותר, עשוי האנליטיקאי להבחין בקשר בין התנהגותו, ההפעלה הרגשית של המטופל וגורמים אישיים שלו עצמו. Jacobs (1991, 2001) הבהיר עוד, הדגיש והכניס לשימוש רחב את המושג "מימוש בפעולה". הוא השתמש במושג כשם להתרחשות ייחודית באנליזה שבה הפסיכולוגיה של משתתף אחד מגולמת או נפרשת מול האחר. הוא ניסה להעביר את הרעיון שמימושים בפעולה הן התנהגויות של מטופל, אנליטיקאי או שניהם, שמופיעות כתגובה לקונפליקטים ופנטזיות המתעוררים בכל אחד מהשניים בעבודה הטיפולית המתמשכת. התנהגויות אלה קשורות ליחסי הגומלין של העברה והעברה נגדית, והן גם קשורות, באמצעות זכרון, למחשבות, פנטזיות לא מודעות וחוויות מהינקות ומהילדות. כך, עבור גייקובס, הרעיון של מימוש בפעולה כולל בתוכו את מושג השחזור (*reenactment*), שהוא ההחייאה מחדש של פיסות וחלקים מהעבר הפסיכולוגי של שני המשתתפים בסיטואציה האנליטית.

מושג המימוש בפעולה של גייקובס מהדהד את הרעיון המעט פרדוקסלי של ויניקוט (1963), שאם האנליזה מתקדמת היטב וההעברה מעמיקה, המטופל יגרום לאנליטיקאי להיכשל כפי שהוא (המטופל) צריך באזור האומניפוטנציה הינקותית הנורמלית, כלומר בהעברה.

אולם גייקובס לא היה הראשון. Hans Loewald השתמש במונח מוקדם יותר, במאמרו "פסיכואנליזה כאמנות ומאפיין הפנטזיה של הסיטואציה האנליטית" (Psychoanalysis as an Art and the Fantasy Character of the Psychoanalytic Situation, 1975). הוא כתב ש:

"...התהליך שבו מטופל ואנליטיקאי מעורבים זה בזה כולל שחזור, מעין המחזה של היבטים של הסטוריית החיים הנפשית של המטופל, נוצר, מומחז ומבוים בחיבור של מטופל ואנליטיקאי" (עמ' 9-278).

המטופל והאנליטיקאי יוצרים במשותף אשליה בתוך נזירות ההעברה. המטופל מוביל בתהליך היצירה מחדש של הפנטזיה, כמו בהצגת תיאטרון. לאנליטיקאי תפקיד רב מימדי; הוא משמש הן כבמאי והן כדמויות שונות בחיי המטופל. המטופל והאנליטיקאי מתברים יחדיו את הדרמה, הנחווית הן כפנטזיה והן כממשות. במקום למלא את התפקידים כפשוטם, האנליטיקאי משקף אותם בחזרה. עם הזמן מוצא המטופל דרך אל עולמו הפנימי

ובהדרגה, לוקח לידי את הבימוי והתסריט. "חיקוי של פעולה באמצעים דרמטיים" של אריסטו, יוגדר במונחים פסיכואנליטיים הן כשחזור (reenactment) והן כחזרה (repetition). Schafer (1982), קולגה של לוואלד באותה עת, גם האמין שנרטיבים עצמיים מרובים או "קווי עלילה" הם למעשה גרסאות שונות של סיפור הבסיס של המטופל, המגולם עם אנליטיקאי (למשל, דרמות של שבי, לידה מחדש או יריבות אדיפלית).

Sandler (1976) האיר את הזרקור על ההשראה ההדדית שמשפיעים חברי הדיאדה הטיפולית אחד על השני ועל התגובות הספונטניות של האנליטיקאי לגרויים הלא מודעים של המטופל, וקרא לכך *היענות לתפקיד* (role responsiveness).

בהדרגה, התרחב השימוש ברעיון *המימוש בפעולה* ודיונים בנושא הלכו והתרבו בספרות הפסיכואנליטית (McLaughlin, 1991; Chused, 1991; Roughton, 1993; McLaughlin, 1999; Ellman & Moskowitz, 1998; Panel, 1999; Johan, 1992). עבוד חלק מהכותבים, *מימוש בפעולה* פשוט החליף את המונח *ביטוי בפעולה*, אם כי עלינו לזכור שביטוי בפעולה (*acting out*) הוא המקבילה האנגלית למילה הגרמנית *Agieren*. "*er agiere es*" הינו המקור הגרמני ל"אלא פועל את הדברים" (באנגלית: "but acts it out") ("...המטופל אינו נזכר בדבר ממה שנשכח והודחק, אלא פועל את הדברים." פרויד, 1914, עמ' 116).

בתרבויות פסיכואנליטיות מסוימות החלו להתייחס למונח *ביטוי בפעולה* כמבטא מעשים מזדמנים ואימפולסיביים אשר פרצו לאסוציאציות החופשיות המצופות, ובכך הגבילו את המושג *Agieren*. בו בזמן, המונח נכנס לשימוש כדי לתייג התנהגויות של אנשים בעלי אישיות אימפולסיבית ופסיכופתית. הקונוטציות המוסרניות של *ביטוי בפעולה* זיהמו את השפה של אנשי מקצוע בתחומי בריאות הנפש והמשפט. החלפת המושג *ביטוי בפעולה* ב*מימוש בפעולה* כוונה למנוע את הבלבול המושגי ואת היבטיו המזלזלים של המונח.

למונח *enactment* (באנגלית) יש משמעות נלווית מתחום המשפט, של חוק, צו או פסק דין שיש לציית לו, ואף היא נלקחה בחשבון. המושג הפסיכואנליטי כלל את שתי המשמעויות. נכחה גם העובדה שבהגדרה, *שני חברי הדיאדה* משתתפים ב*מימוש בפעולה* ואינם מודעים מספיק למתרחש. האנליטיקאי מובל ע"י הקשר, בכפוף לנקודות העוורות שלו ולעולמו הפנימי. בניגוד לכך, ב*ביטוי בפעולה*, האנליטיקאי ער לפעולות המטופל והוא אינו מאפשר לעצמו לקחת בהן חלק.

אנליטיקאים רבים תיארו מצבים הדומים לכאלה שנכנה *מימוש בפעולה*, אך בלי לכנותם כך. המושג איפשר לקבץ תופעות דומות שקושרו לפרויד ופותחו ע"י פסיכואנליטיקאים ממגוון גישות תאורטיות במונחים כמו חזרה, החייאה, החצנה, ביטוי בפעולה וכו'. בהדרגה, נהיה המונח חלק מעמק השווה הפסיכואנליטי. דיונים ומחקרים עכשוויים ניתן למצוא אצל Paz (2007), Ivey (2008), Mann & Cunningham (2009), Borensztein (2009), Stern (2010), Waska (2011), Cassorla (2012), Sapisochin (2013), Bohleber et al (2013) and Katz (2014).

ארועים של *מימוש בפעולה* שונים זה מזה באיכות ובעוצמה בשל ההבדל במידת הפגיעה או הלקות ביכולת ההסמלה. המתון ביותר הינו "מימושים" (Sandler, 1976) של משאלות העברתיות כלפי המטפל. הממאיר ביותר כולל בתוכו תפקוד לקוי של האנליטיקאי, המוביל לשימוש לרעה בסמכותו, עד כדי חריגה בוטה מגבולותיו של טיפול אנליטי (Bateman, 1998).

הספרות הפסיכואנליטית דנה בשאלה האם *מימוש בפעולה* הינו מזיק או חיוני ומועיל.

הנטיה העכשווית היא להתייחס ל*מימוש בפעולה* כמתעורר באופן טבעי כאשר האנליטיקאי פוגש בתצורות טראומטיות, פסיכוטיות או גבוליות, אפילו כאשר היבטים נירורטיים הם הדומיננטים. *מימוש בפעולה* הינו ללא ספק שימושי לאחר שהובן, הבנה שיכולה להתרחש רק לאחר שזוהה, כלומר ב*דיעבד* (*Nachträglichkeit*). *מימוש בפעולה* שלא זוהה במידה מספקת, חוסם את התהליך האנליטי ועלול להרוס אותו.

1.1. התפתחות המושג בצפון אמריקה: השפעת זרם יחסי האובייקט הבריטי

הזדהות השלכתית הינה יסוד חשוב במימוש בפעולה. היא תוארה לראשונה ע"י קליין (1946), שהגדירה אותה כפנטזיה לא מודעת הכוללת פיצול והשלכה של חלקים טובים ורעים של האני לתוך האובייקט. ויניקוט השתמש אף הוא במושג זה. ביון (1962) הרחיב את מושג ההזדהות השלכתית כך שיכלול תקשורת אם-תינוק קדם-מילולית ו/או קדם-סימבולית. Joseph (1992) הוסיפה לביון את התנהגויותיו הפעילות, גם אם עדינות, של הסובייקט (לצד "קנוניות" תוך נפשיות), הפועלות ליצור אווירה בחדר ולעורר באנליטיקאי (באובייקט) רגשות, תחושות ורעיונות מסויימים, שעשויים לדחוק בו להתנהג באופן שונה מהרגיל אך תואם את הסכמה הפנימית של המטופל (הסובייקט). O'shaughnessy (1992), מתארת שני סוגים של מימוש בפעולה, "מובלעות" ('enclaves') ו"סטיות מהנתיב" ('excursions'), ולשניהם עלול להיות פוטנציאל הרסני לתהליך האנליטי. ה"מובלעת" נוצרת כאשר האנליטיקאי הופך את האנליזה למקלט מפני הפרעה ואילו ה"סטיה מהנתיב" נוצרת כאשר האנליטיקאי הופך את האנליזה לסדרה של בריחות. אוישונסי מכירה בכך שביטוי בפעולה חלקי ומוגבל הוא חלק בלתי נמנע מכל סיטואציה קלינית, אולם הוא נהיה בעייתי כאשר אינו מוכל ולכן מתדרדר למימושים בפעולה מהסוג ההרסני – "מובלעות" ו"סטיות מהנתיב" (O'Shaughnessy, 1992).

בנוסף, ניתן לראות מימוש בפעולה כדוגמה לרעיון של ויניקוט (1963, עמ' 273) שדנוקודם, לפיו אנו מצליחים בכך שאנו נכשלים – נכשלים עפ"י דרכו של המטופל. רב המרחק מהתאוריה הפשטנית של ריפוי באמצעות חוויה מתקנת. בפרפראזה לויניקוט, מימוש בפעולה של מטופל עשוי להיות בשרות האגו אם הוא נענה ע"י האנליטיקאי, שמשתמש בו כדי לאפשר למטופל להביא תוכן רעיל לאזור שבשליטתו, ולטפל בו באמצעות השלכה והפנמה.

לפיכך, עבור צפון אמריקה, למושג המימוש בפעולה שורשים עמוקים אצל פרויד כמו גם במסורת יחסי האובייקט.

2.2. התפתחות המושג באמריקה הלטינית: הקשר רחב יותר ומבשרי המושג

החשיבה הפסיכואנליטית באמריקה הלטינית הושפעה מכותבים חלוציים, שפיתחו מחקרי עומק על התהליך האנליטי בשנות ה-40 וה-50 של המאה הקודמת, תוך התמקדות במתרחש בין חברי הדיאדה האנליטית. Racker (1948, 1988) חקר "העברה נגדית משלימה" כתוצאה של הזדהות האנליטיקאי עם האובייקטים הפנימיים של המטופל. Grinberg (1957, 1962) תיאר "הזדהות השלכתית נגדית" (*projective counteridentification*), מצב שבו אנליטיקאים מאפשרים לעצמם להיות נשלטים ע"י ההזדהויות השלכתיות של המטופל ולהגיב אליהם, בלי לתפוס את המתרחש. מאוחר יותר, שינה גרינברג היבטים מסויימים של רעיונותיו והראה את תרומת המושג להבנה של מה שהתרחש בין חברי הדיאדה האנליטית. ראקר וגרינברג תיארו מצבים הדומים לרעיון המימוש בפעולה. שניהם, כמו גם כותבים אחרים, השפיעו על וילי ומדלן ברנג'יה, אשר בהתבססם על רעיונות קליינאנים, תיארו את השדה האנליטי (Baranger & Baranger, 1961-62, 1969, 1980).

אותו שדה אנליטי הוא מקום/זמן המערב שני אנשים (אנליטיקאי ומטופל), הלוקחים חלק באותו תהליך דינאמי, כזה שבו אף אחד מהשניים אינו מובן בלא התייחסות לאחר. שניהם מכוננים מבנה המכונה הפנטזיה הלא מודעת של הדיאדה, שהינו יותר מסך ההיבטים של כל משתתף. בהקשר זה, ברנג'יה וברנג'יה תיארו תוצר של השדה המכונה מבצר (*bastion*). הדבר קורה כאשר חלקים של המטופל וחלקים של האנליטיקאי נשזרים ונבלעים זה בזה במבנה הגנתי. המבצר עשוי להיראות כמו גוף זר חסר תנועה, בעוד שנראה שהתהליך האנליטי ממשיך להתקדם או שהוא משתלט על כל השדה, ונהיה פתולוגי. הרעיון של מבצר קרוב לרעיון של מימוש בפעולה כרוני (Cassorla, 2005).

הודות להתפתחויות אלה, התרבות הפסיכואנליטית באמריקה הלטינית ספגה לתוכה במהירות את מושג המימוש בפעולה. עוד סייעו להבהרה המושגית, עבודות עכשויות של

תרומות לטינו-אמריקאיות על תהליכי הסמלה (Cassorla, 2001, 2005, 2009; Sanchez Grillo, 2004; Sapisochin, 2007, 2013; Gus, 2007; Paz, 2007; Borensztein, 2009; Rocha, 2009; Schreck, 2011).

ג. התפתחויות עכשוויות ושימושי המושג באמריקה ובאירופה

1.1. אמריקה הלטינית: התפתחויות והקשרים קליניים

מצבים קליניים כמו מימושים בפעולה המתוארים בספרות, מציינים פעולה כלשהי או התנהגות מפתיעה שגורמת לאנליטיקאית להרגיש שהיא יצאה מתפקידה האנליטי. לדוגמא, היא עלולה להיות מופתעת, כאשר היא מבינה שהתנהגה באופן אירוני, תוקפני או פתייני. או שהיא עלולה לשים לב שהיא חשה חוסר עניין, או שסיימה פגישה לפני או אחרי הזמן. היא עשויה להבין שנהייתה מוקסמת יתר על המידה מהסיפורים המעניינים של המטופלת או שנכנסה איתה לויכוח. במקרים אלה היא שמה לב שיכולתה האנליטית נפגעה, והיא חשה מבוכה ואשמה. בהמשך, עשויה האנליטיקאית להבין שהיא הזדהתה עם היבטים מושלכים של המטופלת. תופעות אלה נקראות מימוש בפעולה אקוטי (*acute enactments*) (Cassorla, 2001). לפעמים התנהגות המטופלת יותר גלויה לעין מזו של המטופלת. המושג מימוש בפעולה בהעברה הנגדית (*countertransferential enactment*) מתייחס להתנהגות האנליטיקאית.

Cassorla (2005, 2008, 2012, 2013) בחוקרו תצורות של הפרעה גבולית, מראה שלפני שהתרחש מימוש בפעולה אקוטי, הזוג האנליטי כבר כונן מצבים מתמשכים של "חבירה" זוגית, בהם מטופלת ואנליטיקאית נעשו בלתי מובחנות זו מזו. דיאדות סימביוטיות כאלה מתנהגות בצורה דומה למופע תיאטרלי או חקייני (Sapisochin, 2013), התנהגות המומשגת כמימוש בפעולה כרוני (*chronic enactment*). אף חברה בדיאדה לא מבינה את המתרחש, עד אשר נוצר מימוש בפעולה אקוטי, שבעקבותיו מגיעה ההבנה.

זהו, אם כן, הרצף: מימוש בפעולה כרוני (לא נתפס) - מימוש בפעולה אקוטי (נתפס) - הבנה של המימוש בפעולה הכרוני שהתרחש - מאפשרת תאור הסטורי של התהליך האנליטי כאשר עובדים באזורים בהם תהליך ההסמלה נפגם. עובדות קליניות חושפות ארגונים הגנתיים הנמנעים מתפיסה של מציאות הכוללת משולשים, דבר הנחוה כטראומטי. נסיון קליני מאפשר לראות את הרצף הבא:

שלב 1: האנליטיקאית יודעת שהיא מתמודדת עם מטופלת שקשה להגיע אליה ושמתקיפה את התהליך האנליטי וחותרת תחתיו. אולם קיימת וודאות שעם סבלנות והתמדה, יובנו הקשיים.

רגע 7: בנקודה כלשהי, האנליטיקאית מפתיעה את עצמה ע"י התערבות או פעולה, לרוב אימפולסיביים, שמביכה אותה, גורמת לה לחוש אשמה ויוצרת אצלה את הרושם שהיא איבדה את יכולותיה האנליטיות. היא מפחדת שגרמה נזק למטופלת שלה ומדמינת סיבוכים עתידיים.

שלב 2: האנליטיקאית נושאת את רגשותיה השליליים, מבחינה בתוצאות של התנהגותה. להפתעתה, התהליך האנליטי נהיה יותר פורה והחשיבה הסימבולית מתרחבת. ההבנה של רגע ר מחזקת את הקשר האנליטי והמטופלת מקשרת אותה למצבים טראומטיים קודמים אשר זוכים לעיבוד.

חקירה נוספת של העובדות שתוארו מובילה את המטופלת להבין שבשלב 1 היא היתה מעורבת בחבירה מתמשכת עם המטופלת שלה (מימוש בפעולה כרוני) באזורים מסויימים של תפקוד הדיאדה האנליטית, שהיא לא קלטה. אותן "חבירות", אשר זוהו כעת, נעות בין תסריטים סדו-מזוכיסטים לתסריטים של אידאליזציה הדדית. אנליטיקאית ומטופלת שולטות זו בזו באופן הדדי ונהיות שלוחות אחת של השניה.

כאשר היא מתבוננת ב"רגע ר", מבינה האנליטיקאית שלא זו הנקודה בה היא איבדה את יכולתה האנליטית, אלא מוקדם יותר, בשלב 1. רגע ר, למעשה, הצביע על כך שיכולת זו התאוששה. לדוגמא, תוקפנות לכאורה של האנליטיקאית התירה "חבירה" מאזוכיסטית

או אידאליזציה הדדית, שחסמו את התהליך האנליטי (שלב 1). רגע ר חשף מימוש בפעולה אקוטי שהתיר את המימוש בפעולה הכרוני ובו-בזמן הפך אותו לנתפס. המימוש בפעולה האקוטי חשף את הטראומה של המפגש עם מציאות הכוללת משולשים. לעתים, לפני ההבנה שמתרחש מימוש בפעולה אקוטי, מגע רגעי עם משולשים עשוי להוביל ל"מיקרו-מימושים בפעולה" אקוטיים שכמעט לא ניתן להבחין בהם, עד שהארגון ההגנתי מחזיר למימוש בפעולה כרוני (Cassorla, 2008). כל עוד מימוש בפעולה כרוני אינו מובחן, ממשיכה האנליטיקאית לעבוד בהתמדה, למרות שהיא עשויה להרגיש שאינה מתקדמת באופן מספק. אך אפילו כך, באזורים מקבילים, עבודתה האנליטית ממשיכה להעניק משמעות לחורים הטראומטיים ברשת הסימבולית. הארגון ההגנתי נפרם בהדרגה, גם אם הדבר אינו גלוי לעין בשדה האנליטי. מימוש בפעולה אקוטי, כלומר, התפיסה הפתאומית של מציאות משולשת, מופיע כאשר הרשת הסימבולית שוקמה מספיק. הזוג האנליטי חש שנפרדות בין עצמי לאובייקט הינה נסבלת. נפרדות זו יכולה להיחשב, לפיכך, כטראומה מתונה. מימוש בפעולה אקוטי, הינו, אם כן, תמהיל, הכולל פורקן של תוכן רגשי טראומטי לצד הסמלה של טראומות בכאן ובעכשיו של התהליך האנליטי. כשהאנליטיקאית קולטת את המימוש בפעולה ומסמנת אותו מחדש בדיעבד, הרשת הסימבולית מתרחבת עוד יותר. התרחבות זו מאפשרת הופעתן של אסוציאציות חדשות הקשורות לעיבוד של תכנים טראומטיים והשפעותיהם, אשר בתורן, מעוררות הבניה של משמעות חדשות ע"י האנליטיקאית (שלב 2).

כאשר המטופלת מביאה בעיקר היבטים סימבוליים לשדה האנליטי באמצעות הזדהות השלכתית תקשורתית, נוצרת חבירה זוגית מיידית בין מטופלת לאנליטיקאית. אותה חבירה נפרמת ע"י פרושי ההעברה של האנליטיקאית. ניתן לחשוב על חבירות מיידיות אלה כמימוש בפעולה נורמלי.

Cassorla (2008, 2013) דן בהיבטים קליניים אלה תוך שימוש בתאוריית החשיבה של ביון והציע שמימוש בפעולה כרוני מכונן מצב שבו שתי חברות הזוג האנליטי אינן יכולות לחלום את החוויות הרגשיות המתרחשות בשדה האנליטי. הוא תיאר מימוש בפעולה כרוני כאי-חלימה-לשתיים. לעומת זאת מימוש בפעולה אקוטי, שמתיר מימוש בפעולה כרוני, מכונן תמהיל של פורקן ואי-חלימה המהווים חלימה של כאן ועכשיו בשדה האנליטי. היכולת להסמלה היא תוצר של פונקציית האלפא המובלעת, בה עושה האנליטיקאית שימוש בזמן מימוש בפעולה כרוני.

2.2. התפתחויות צפון אמריקאיות והקשרים קליניים

כשם שכותבים מאמריקה הלטינית מדגישים את חשיבות המושג כדי להבין טוב יותר את הטכניקה האנליטית עם ילדים ומתבגרים (Sanchez Grillo 2004; Rocha, 2009; Borensztein, 2009), גם בצפון אמריקה אנליטיקאיות של ילדים ומתבגרים מפתחות את המושג ומשתמשות בו בעבודה הקלינית ובתאוריה.

ג'ודית צ'וסד, מושפעת/התרשמה מעבודתו של תאודור ג'ייקובס מ-1986 עם מבוגרים על הרחבתה של העברה נגדית כך שתכלול "מימוש בפעולה", כתבה על שימוש פורה בעצמי כחלק ממעקב אחר תגובות האנליטיקאית בעבודתה עם צעירים. Chused (1991, 1992) הציעה דוגמאות קליניות מפורטות בעבודתה עם ילדים בגיל החביון, מתבגרים ומבוגרים צעירים. ב-2003 הציעה צ'וסד הגדרה רחבה ל"מימוש בפעולה":

"כאשר התנהגות או מלל של מטופלת מעוררים קונפליקט לא מודע אצל האנליטיקאית, המוביל ליחסי גומלין בעלי משמעות לא מודעת לשתיהן, זהו מימוש בפעולה. באופן הפוך, מימוש בפעולה מתרחש כאשר התנהגות או מלל של האנליטיקאית מעוררים קונפליקט לא מודע אצל המטופלת, שיוצר יחסי גומלין עם משמעות לא מודעת לשתיהן. מימוש בפעולה מתרחש כל הזמן באנליזה ומחוץ לקליניקה... המשמעותי ביותר... מתרחש... כאשר התנהגות האנליטיקאית סתתה מכוונתה המודעת ע"י מניעים לא מודעים והיא חשה צרימה כשהיא בוחנת את התנהגותה..." (Chused, 2003, p. 678).

ב-1995, טבעה ג'ודית מיטרני את המושג "חוויה ללא מנטליזציה" (unmentalized experience) כדי להתייחס למצבים בינקות המוקדמת ביותר אשר בהמשך מוצאים ביטוי באנליזה באמצעות תהליך של מימוש בפעולה, אז ניתן לפרש אותם באופן משמעותי בהעברה. בהמשך (Mittrani, 2001), היא הגיעה להבנה שהמילה "חוויה" איננה מונח מתאים בהקשר זה, שכן חייבת להיות מודעות נפשית ולפיכך רמה כלשהי של מנטליזציה כדי לחוות משהו. לכן היא הדגישה את ההבחנה בין משהו שקרה לאדם, לעומת משהו שאדם סבל ושלאחר מכן נכנס למודעות עם בעזרת אובייקט מכיל; במלים אחרות, "דבר" מה שתפס מקום כבעל חשיבות במיינד.

בכך, נשענת מיטרני על פדרן (1952), ביון (1962) וויניקוט (1963). Federn (1952) ערך הבחנה חשובה בין לסכול כאב להרגיש כאב. עבורו, לסכול הינו תהליך פעיל של האני, דוגמת תסכול או אובדן האובייקט, שבו המאורע הגורם לכאב מקבל מקום ועוצמתו המלאה זוכה להכרה. הוא עובר התמרה וכך גם האני. כשמדובר בלהרגיש כאב, לעומת זאת, אין אפשרות לשאת את המאורע הגורם לכאב והוא אינו עובר עיבוד ע"י האני. הכאב אינו מוכל, הוא רק נוגע בשולי האני ונהדף. בכל הישנות, ההרגשה הכואבת משפיעה על האני באותה עוצמה טראומטית. ההבחנה בין "התרחשויות" לבין "חוויות" קיבלה התייחסות קודמת ע"י ויניקוט ב"פחד מהתמוטטות" (1963) – התמוטטות שהתרחשה בינקות המוקדמת אולם לא נחוותה. גם תאוריית החשיבה של ביון (1962) עשויה להיות קשורה לנושא בעקיפין, כאשר בזמן הינקות כאשר פסיכה (נפש) וסומה (גוף) עדיין לא מובחנים זה מזה, רישומי חושים גולמיים/רכיבי בטא נרשמים בגוף וההתמודדות עימם נעשית באמצעים גופניים עד שמתאפשר ייצוג נפשי, בעזרת פונקציית אלפא אמהית מכילה.

לדעת מיטרני, "התרחשות ללא מנטליזציה" כזו, של כאב שניתן להרגיש אך שאינו גורם לסבל ושנרשם ברמה החושית או הגופנית, שטרם ניתנה לו משמעות סמלית כלשהי, עשויה להיות בשורשם של ארועים רבים של מימוש בפעולה באנליזה. כשהאנליטיקאית עושה שימוש טוב במימושים בפעולה, ניתנת לגוף הזדמנות שניה להיות מיוצג סמלית בעודו נכנס לקשרים של משמעות עם ייצוגים נפשיים אחרים.

נקודת המבט הנוירוביולוגית על תפקיד הגוף במימוש בפעולה באמצעות זכרונות סומטיים נחקרה ונסקרה, למשל ע"י Van der Kolk and Van der Hart (1991). הדיון שלהם מתפרס מהרעיונות הנוירוביולוגיים המוקדמים של ז'אנה ופרויד עד להשערות עכשויות של קידוד גופני במוח של זכרונות טראומטיים.

עבור הזרם ההתייחסותי, מימוש בפעולה הינו מושג מרכזי בתאוריה של הנפש ובהבנת הפעולה התרפויטית בעבודה הקלינית. בעודם פעילים בארה"ב מאז שנות ה-80 של המאה הקודמת, תאורטיקנים התייחסותיים כמו אנתוני בס מתארים את גישתם כך:

"גישות התייחסותיות בנות זמננו מוגדרות במידה רבה ... ע"י הדגש שלהן על איכויות של השתתפות ושותפות: אינטראקציה, אינטרסובייקטיביות והשפעה הדדית הנובעים מיחסי גומלין של העברה והעברה נגדית. תופעות אלה עשויות להיות גלויות למדי – עם כל עוצמת אחיזתן על הלא מודע – בהתמודדות עם התהליך של מה שנראה לעתים קרובות כמו שדות המוקשים של מימוש בפעולה..." (Bass, 2003, p. 658).

Irwin Hoffman (1994) מתאר חשיבה דיאלקטית כחלק מגישה זו ובוחר, לדוגמא, את ההשלכות הטכניות של יכולתה הייחודית של המטופלת ליחסי גומלין לא מודעים, על הסמכות, ההדדיות והאותנטיות של האנליטיקאית. עבור ברומברג (Bromberg, 1998) (2006), הנפש היא תבנית נוף של מצבי עצמי מרובים ומשתנים. מימוש בפעולה בטיפול מאפשר גישה אל תוכם של מצבי עצמי מודרים, שהיו בלתי נגישים קודם לכן. לפי Bromberg (2006), Bass (2003), Hoffman (1994) ו-Mitchell (1997), בהתאם למסורת ההתייחסותית, אנליטיקאיות קשובות למצבי העצמי המשתנים שלהן עצמן, כדי לקבל רמזים על המתרחש אצל מטופלותיהן.

מימוש בפעולה הינו מרכזי גם בגישה המערכתית-אינטרסובייקטיבית. גישה זו פותחה ע"י רוברט סטולורו ואח' בשנות השמונים המאוחרות של המאה הקודמת ומאירה היבטים בין-אישיים של הגישה ההתייחסותית לטיפול. בגישה האינטרסובייקטיבית, מימוש בפעולה נתפס כנובע ממצבים התייחסותיים מנותקים המייצגים תקשורת בין-אישית

מטראומות ומחוויות מוקדמות המקודדות עצבית. האסכולה האינטרסובייקטיבית שואבת השראה ממחקר נוירולוגי-מדעי וממחקר על תקשורת לא מילולית של תנוקות, לדים צעירים והוריהם, לדוגמא, זה של Beatrice Beebe ו-Frank M. Lachmann (2002).

אילני קוגן (Kogan, 2002), אנליטיקאית ישראלית וחברה בולטת בקבוצה לחקר הטראומה של אוניברסיטת ייל שבארה"ב, חקרה מימוש בפעולה בילדים של ניצולי שואה. היא מגדירה את המונח "הכפיה לשחזר את החוויות של הוריהם בחייהם שלהם, דרך פעולות קונקרטיות." (2002, p.251) זוהי הדגמה קלינית חשובה, המראה בדיוק כיצד נרטיבים רגשיים בחיים הפנימיים עשויים להיות חבויים ממודעות. מעורבים בכך העברה בין-דורית של טראומה, התאוריה של פרויד בדבר תקשורת בין-אישית לא מודעת וגם – למרות שהיא אינה מזכירה זאת – הרעיון של Hans Loewald (1975) שאנליזה היא כמו חיקוי (מימזיס) של אמנות הדרמה – ובמקרה זה, טרגדיה. קוגן

מבחינה בשימוש שהיא עושה כאן ב"מימוש בפעולה" מזה של אחרים באומרה שבניגוד ל-Jacobs (1986) לדוגמא, היא אינה ממוקדת באופן מיוחד על המיידיות של יחסי הגומלין בין מטופלת לאנליטיקאית. ההמשגה שלה דומה יותר לתרכובת של ביטוי בפעולה (acting out) וביטוי בפעולה המכוון פנימה (acting in) של פרויד, עם אקטואליזציה של סנדלר (Sandler, 1978) ואשל (Eshel, 1998). היא משתמשת במושג תוך צירופו ל"חור שחור" (שם, עמ' 255), חלל באינפורמציה מודעת במרכז הנפש, שעם זאת הוא אינו ריק (ראה "המעגל הריק" השואתי של Auerhahn ו-Laub (1998) ואחרים על טראומה חמורה). Loewald (1975) מדבר על העדר נפשי כבלתי נפרד ממימוש בפעולה, כזה שניתן לגלות באנליזה, ושמקדם נפרדות, גדילה ועצמאות. בכך קוגן קרובה ללוואלד.

קוגן ממחישה את חשיבתה עם דוגמאות קליניות, כמו הדוגמא הבאה: אשה, אנוקטית בנעוריה (מימוש בפעולה של הרעבה הורית), שאביה הסתיר את קיומם של אשה ראשונה וילד שנספו בשואה, נישאה בגיל 31 לאיש שנטש את אשתו ובנו. למרות שלא היה לה מושג מכך, נישואיה לאיש זה היו מימוש בפעולה של המצב של אביה. בעודה באנליזה, היא "נטשה" לא בכוונה גור חתולים יקר לה, כשהשאירה אותו בחדר אמבטיה עם חימום דולק, והוא מת. בהמשך, היא עצמה ישנה בחדר שינה עם דליפת גז. באותה עת היא לא ידעה באופן מודע על חוויותיו של אביה. נדרשה עבודה עם ההעברה כדי לגלות את ההזדהויות הלא-מודעות עם קורבן ומקרבן לצד הסוגים השונים של הענשה-עצמית שפעלו בתוכה. עם הזמן, הנרטיב המשפחתי יכול היה להיות מדובר.

3. ד. התפתחויות אירופאיות והקשרים קליניים

אנליטיקאים אירופאים משתמשים במושג מימוש בפעולה ומושגים קשורים כמו העברה נגדית וביטוי בפעולה בבואם להתמודד עם התופעות הקליניות המשתמעות מהמושג. הם לרוב מגבילים את השימוש במושג במובהק למצב האנליטי.

למעשה, אנליטיקאים אירופאים רבים מדברים על ביטוי בפעולה או מימוש בפעולה בהתייחסם לאותה עובדה קלינית, כשהם משתמשים בשני המושגים כמלים נרדפות. אולם ישנם אנליטיקאים המחשיבים מימוש בפעולה כהתפתחות של ביטוי בפעולה, שמקורו במונח Agieren של פרויד (Paz, 2007). עם זאת, אנליטיקאים אחרים מביאים בחשבון שהם יכולים להתקיים יחד בשדה הקליני, למרות ההבחנה ביניהם, בתנאי שהם מתרחשים בנקודות זמן שונות בתהליך האנליטי (Ponsi, 2013). לפי ספיסושין, מימושים בפעולה של הזוג האנליטי הינם דרך המלך לתובנה של הלא מודע שאינו מודחק; לא מודע זה, למרות שאינו מיוצג מילולית, מופיע בצורת רישומים דמיוניים של חוויה רגשית, שהכותב מכנה "מחוות נפשיות" (Sapisochin, 2007, 2013, 2014, 2015).

רוב הכותבים האירופאים סבורים שהמימוש בפעולה של האנליטיקאית הינו תוצאה של ביטוי בפעולה או מימוש בפעולה של המטופלת. לפיכך, מימוש בפעולה מתאר עובדה שאינה קשורה רק לאנליטיקאית אלא גם למטופלת; ונראה כי בין חלק מהאנליטיקאים האירופאים בולט השימוש במושג לאנליטיקאית ומטופלת גם יחד. למרות שבהתייחסם

לאחרונה, ישנם הכותבים על "לחץ" או "ביטוי בפעולה" של המטופלת, אשר גורר את האנליטיקאית למימוש בפעולה.

כמו כן, הם מתייחסים למימוש בפעולה כבלתי נמנע, לפחות באופן חלקי, בטרם יובן המתרחש בין המטופלת והאנליטיקאית (Pick, 1985; Carpy, 1989; O'Shaughnessy, 1989; Feldman, 1994; Steiner, 2000, 2006a).

בפסיכואנליזה הצרפתית המושג "ביטוי בפעולה" (מתורגם לצרפתית כ- *passage à l'acte*) – Mijolla, 2013) די רווח, בעוד שבמושג "מימוש בפעולה" משתמשים לעתים נדירות. אולם מצבים אנליטיים הדומים למה שבקהילות פסיכואנליטיות אחרות ייחשב "מימוש בפעולה" נלקחים בחשבון: הם לרוב מוגדרים באמצעות ביטויים כמו "mise en scène" או "mise en jeu". Gibeault (2014) השתמש בחידוש הלשון "énaction" כדי לתאר מעין התנהגות של *acting-in* ומלים להן מיוחסת יכולת התמרה באמצעות "אמפתיה דרך מימוש בפעולה" (*empathie énonctante*, "enactive empathy") בהעברה הנגדית. האיטלקים De Marchi (2000) ו- Zanocco et al. (2006) רואים אף הם אמפתיה, ליתר דיוק "אמפתיה חושית", השייכת לאזור הקשר הראשוני, ככלי בסיסי לתקשורת הקרוב למימוש בפעולה. גרין מחשיב "énaction" כהתקפה על הסטינג (Green, 2002). עוד באזור השפה הצרפתית, הכותבים הבלגים Godfrind-Haber and Haber (2002) כותבים בהרחבה על מושג הקשור למימוש בפעולה, הוא "*L'expérience agie partagée*" ("חווייה משותפת בפעולה"; "shared acted experience"), המדגישה את הערך של "פעולה בין-נפשית משותפת לא-מודעת". ניתן לראותה כשלב מכין, פרה-סימבולי, שבו המטופלת יכולה לעשות "קפיצה סימבולית" לקראת התאוששות יכולת ההסמלה, כך שפירושים מאוחרים יותר יוכלו להחיות כמשמעותיים.

התפתחויות במושג ההעברה הנגדית בין אנליטיקאים אירופאים מאפשרים תיאורים של תגובות לא הולמות של האנליטיקאית בתגובה ללחץ של המטופלת בהעברה. מושג ההזדהות ההשלכתית מאפשר הבנה של הכוח שפועל בתהליכים אלה. סנדלר, עם תרומתו של מושג ההיענות לתפקיד ובטי ג'וזף, בהעמקתה ביחסי מטופלת-מטפלת עם המושג של "מצב ההעברה הכולל" ("*total transference situation*"), הם חלק מהכותבים המתארים תופעות קרובות למימוש בפעולה. שטיינר מבהיר את הקשר בין העברה נגדית ומימוש בפעולה: "אני חושב על הזמינות הרגשית והאינטלקטואלית כהעברה נגדית והמעבר לפעולה כמימוש בפעולה" (Steiner, 2006b, p. 326).

באירופה, כמו בצפון ודרום אמריקה, רוב האנליטיקאים החלו לחשוב על מימוש בפעולה כבלתי נמנע, כפי שהיה בעבר עם העברה והעברה נגדית. אולם בניגוד לטווח רחב של דעות ביבשת אמריקה בנוגע לכמה מימוש בפעולה הינו שימושי ורצוי וכיצד לעבוד איתו, רוב האנליטיקאים האירופאים, הרואים במימוש בפעולה כשלון של הפונקציה האנליטית-מכילה של האנליטיקאית, מחשיבים את התרחשותו כשימושית רק אם וכאשר האנליטיקאית נהיית מודעת לו, ומסוגלת לפרש ולעבד אותו בתוך התהליך האנליטי. "אמפתיה דרך מימוש בפעולה" של Gibault (2014), "אמפתיה חושית" של De Marchi (2000) ו- Zanocco (2006) ו"חווייה משותפת בפעולה" של Godfrind-Haber and Haber (2002) הם דוגמאות למושגים הקשורים למימוש בפעולה עם דגש על יצירת גישה אל תכנים קדם-מילוליים, קדם-ייצוגיים וקדם-סימבוליים ולעבודה אנליטית עימם. אמנם אלה אינם הזרם המרכזי, אך הם מעשירים את השיח האירופאי והכלל-עולמי על מימוש בפעולה ותופעות קשורות.

ד. סיכום

כאשר הזוג האנליטי מתערער באופן דרמטי (מימוש בפעולה אקוטי) עשוי הדבר להצביע על כך שמימוש בפעולה שקודם לכן היה כרוני הותר והוא כעת פעיל באנליזה. על האנליטיקאית להיות מודעת למצב זה, לנסות להבין ואז לפרש את ההתרחשות. השדה האנליטי עלול להיהרס אם תהיה התעלמות מכך או אם המימוש בפעולה הכרוני יחזור. בנוסף, האנליטיקאית יכולה

לזהות היבטים נוספים של מימוש בפעולה כרוני ופוטנציאל למימוש בפעולה אקוטי אם תתבונן ב"מבט שני" כשהיא כותבת את החומר, חושבת עליו שנית, או דנה בו עם אנליטיקאים אחרים.

מימושים בפעולה טומנים בחובם פוטנציאל למשמעויות התפתחותיות ודינאמיות חשובות. ההקשבה להם והעבודה עימם כמו גם ההבנה והפירוש שלהם, עשויים לצמצם את השכיחות של ביטוי סומטי לא-מסומל ושל ביטוי בפעולה של המטופלת בחיי היומיום. הדבר עשוי להקל את המשא של ארועים בלתי זכורים ובלתי נשכחים של הינקות והילדות – כולל אלה שהועברו בין-דורית – על חייהם של מטופלים, מערכות היחסים שלהם ועיסוקיהם. כמו כן, אנליטיקאים עשויים להבין טוב יותר, מעמדה של הבנה אמפתית, את שעבר על מטופליהם, ובכך להעמיק ולהרחיב את טווח החוויה הפסיכואנליטית המתמירה והמשמעותית למטופלים ואת המעורבות הרב-מימדית של האנליטיקאית בתהליך הפסיכואנליטי.

בעוד שההשקפה הרווחת בכל שלוש התרבויות הפסיכואנליטיות שתוארו היא שיש להבין מימושים בפעולה ובסופו של דבר לפרשם, חשוב להיות קשובים לאפשרות קיומו של מימוש בפעולה בהעברה הנגדית, שבו לאנליטיקאית יכולת אנליטית מופחתת להכלה, המתבטאת באופן לא מילולי כמו גם מילולי, כשהיא מוסווית אפילו בתוך פירוש.

* * * * *

סקירה צפון אמריקאית מקיפה של מימוש בפעולה, ראה: Ellman and Moscovitz, 1998. *Enactment: Toward a New Approach to the Therapeutic Relationship* (Library of Clinical Psychoanalysis). New York: Jason Aronson, Inc.

לדוגמה של סקירה בינלאומית מולטי-תאורטית, ראה: Bohleber W, Fonagy P, Jimenez JP, Scarfone D, Varvin S, Zysman S (2013). Towards a Better Use of Psychoanalytic Concepts: A Model Illustrated Using the Concept of Enactment. *Int J of Psycho-Anal*, 94: 501-530.

לתהליך תיקוף בינלאומי של המושגים מימוש בפעולה אקוטי ומימוש בפעולה כרוני, ראה: Cassorla RMS (2012). What happens before and after acute enactment? An exercise in clinical validation and broadening of hypothesis. *Int J of Psycho-Anal*, 93: 53-89.

ביבליוגרפיה:

ביון, ו. ר. (1962) תיאוריה של חשיבה, *במחשבה שניה*, (2003) תולעת ספרים, תל אביב, עמ' 110-119.

ויניקוט, ד. ו. (1963א), תלות בטיפול בתינוקות, בטיפול בילדים, ובמסגרת הפסיכואנליטית, *עצמי אמיתי, עצמי כוזב*, (2009) עם עובד, תל אביב, עמ' 264-273.

ויניקוט, ד. ו. (1963ב), פחד מהתמוטטות, *עצמי אמיתי, עצמי כוזב*, (2009) עם עובד, תל אביב, עמ' 291-300.

פרויד, ז. (1910), סיכוי לעתיד של התרפיה הפסיכואנליטית, *הטיפול הפסיכואנליטי*, (2002) עם עובד, תל אביב, עמ' 73-80.

פרויד, ז. (1914), היזכרות, חזרה ועיבוד, *הטיפול הפסיכואנליטי*, (2002) עם עובד, תל אביב, עמ' 114-119.

קליין, מ. (1946), הערות לכמה מנגנונים סכיזואידיים, *כתבים נבחרים*, (2003) תולעת ספרים, תל אביב, עמ' 177-203.

- Akhtar, S. (2009). *Comprehensive Dictionary of Psychoanalysis*. London: Karnac.
- Auchincloss, E. and Samberg, E. eds (2012). *Psychoanalytic Terms & Concepts*. New Haven and London: Yale University Press.
- Auerhahn, N.C. & Laub, D. (1998). Intergenerational memory of the Holocaust. In *International Handbook of Multigenerational Legacies of Trauma*, ed. Y. Danieli. New York/London: Plenum, pp. 21-43.
- Baranger, M., Baranger, W. (1961-1962). La situación analítica como campo dinámico [The analytic situation as a dynamic field]. *Rev Urug Psicoanal* 4(1): 3-54.
- Baranger, M., Baranger, W. (1969). *Problemas del campo psicoanalítico* [Problems of the analytic field]. Buenos Aires: Kargieman.
- Baranger, M. & Baranger, W. (2008). The analytical situation as a dynamic field. *Int. J. Psycho-Anal.*, 89: 795-826 (translated and reprinted from from 1961-1962 and 1969 Spanish versions).
- Bass, A. (2003). "E" Enactments in psychoanalysis: Another medium another message. *Psychoanal Dial*, 13: 657-75.
- Beebe, B. and Lachmann, F.M. (2002). *Infant Research and Adult Treatment. Co-constructing Interactions*. London: Analytic Press.
- Bateman, A.W. (1998). Thick and thin-skinned organizations and enactment in borderline and narcissistic disorders. *Int. J. Psycho-Anal.*, 79: 13-25.
- Bion, W.R. (1962). The Psycho-Analytic Study of Thinking. *Int. J. Psycho-Anal.*, 43: 306-10.
- Bohleber, W.; Fonagy, P.; Jiménez, J.P.; Scarfone, D.; Varvin, S.; Zysman, S. (2013). Towards a better use of psychoanalytical concepts: A model illustrated using the concept of enactment. *Int. J. Psycho-Anal.*, 94: 501-530.
- Borensztein, C.L. (2009): El enactment como concepto clínico convergente de teorías divergentes. *Revista de Psicoanálisis (Buenos Aires)* 46: 177-192.
- Breuer, J. (1893). Fräulein Anna O., Case Histories from Studies on Hysteria. In: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, Volume II (1893-1895): Studies on Hysteria, 19-47.
- Bromberg, P. (1998). *Standing in the Spaces: Essays on clinical process, trauma and dissociation*. Hillsdale, NJ: Analytic Press.
- Bromberg, P. (2006). *Awakening the Dreamer: Clinical journeys*. Hillsdale, NJ: Analytic Press.
- Cassorla, R.M.S. (2001). Acute enactment as resource in disclosing a collusion between the analytical dyad. *Int J Psycho-Anal*, 82: 1155-70.
- Cassorla, R.M.S. (2005). From bastion to enactment: The 'non-dream' in the theatre of analysis. *Int J Psycho-Anal*, 86: 699-719.
- Cassorla, R.M.S. (2008). The analyst's implicit alpha-function, trauma and enactment in the analysis of borderline patients. *Int J Psycho-Anal*, 89: 161-180.
- Cassorla, R.M.S. (2012). What happens before and after acute enactment? An exercise in clinical validation and broadening of hypothesis. *Int J Psycho-Anal*, 93: 53-89.

- Cassorla, R.M.S. (2013). When the analyst becomes stupid. An attempt to understand enactment using Bion's theory of thinking. *Psychoanal Q*, 82: 323-360.
- Cassorla, R.M.S. (2015). *O psicanalista, o teatro dos sonhos e a clínica do enactment (The psychoanalyst, the dreaming theater and the clinic of enactment)*. London: Karnac.
- Chused, J.F. (1991). The Evocative Power of Enactments. *J. Amer. Psychoanal. Assoc.*, 39: 615-39.
- Chused, J.F. (1992). Interpretations and Their Consequences in Adolescents. *Psychoanal Inq*, 12: 275-295.
- Chused, J.F. (2003). The Role of Enactments. *Psychoanal Dial*, 13: 677-87.
- Chused, J.F., Ellman, S.J., Renik, O., Rothstein, A. (1999). Four Aspects of the Enactment Concept: Definitions, Therapeutic Effects, Dangers, History. *J. Clin. Psychoanal.*, 8: 9-61.
- De Marchi, A. (2000). Atto ed enactment. *Riv.Psicanal.* 46: 473-83.
- Ellman, S. and Moskowitz, M. (1998). *Enactment: Toward a New Approach to the Therapeutic Relationship* (Library of Clinical Psychoanalysis). New York: Jason Aronson, Inc.
- Ellman, S.J. (2007). Analytic Trust and Transference: Love, Healing Ruptures and Facilitating Repairs. *Psychoanal. Inq.*, 27: 246-263.
- Eshel, O. (1998). "Black holes," deadness and existing analytically. *Int J Psycho-Anal*, 79: 1115-31.
- Federn, P. (1952). *Ego Psychology and the Psychoses*. New York: Basic Books.
- Feldman, M. (1994): Projective identification in phantasy and enactment. *Psychoanal. Inq.*, 14: 423-440.
- Freud, S. (1895). *Studies on Hysteria*. SE 2.
- Freud, S. (1900). *The Interpretation of Dreams*. SE 5.
- Freud, S. (1905). *Fragment of an Analysis of a Case of Hysteria*. SE 7, p. 1-122.
- Freud, S. (1910). *The Future Prospects of Psycho-Analytic Therapy*. SE 11, pp. 139-53.
- Freud, S. (1912). *Totem and Taboo*. SE 13, pp. 1-162.
- Freud, S. (1914). *Remembering, Repeating and Working Through (Further Recommendations in the Technique of Psychoanalysis II)*. SE 12, pp. 145-156.
- Freud, S. (1920). *Beyond the Pleasure Principle*. SE 18, pp. 1-134.
- Freud, S. (1923). *The Ego and the Id*. SE 19, pp. 3-169.
- Gibeault, A. (2014). Enactment : mise en acte et/ou mise en scène. *Revue française de psychanalyse*. 78: 1648-1653.
- Godfrind-Haber, J., Haber, M. (2002). L'expérience agie partagée. *Revue française de psychanalyse*. 66: 1417-1460.
- Greenberg, J. and Mitchell, S. (1983). *Object Relations In Psychoanalytic Theory*. Cambridge MA: Harvard University Press.

- Grinberg, L. (1957). Perturbaciones en la interpretación por la conraidentificación proyectiva. *Revista de Psicoanálisis* 14: 23-30.
- Grinberg, L. (1962). A specific aspect of countertransference due to the patient's projective identification. *Int J Psycho-Anal*, 43: 436-440.
- Gus, M. (2007). Acting, enactment e a realidade psíquica em cena no tratamento analítico de estruturas borderlines. *Revista Brasileira de Psicanálise* 41: 45-53.
- Hirsch, I. (1998). The concept of enactment and theoretical convergence. *Psychoanal. Q*, 67: 78-100.
- Hoffman, I.Z. (1994). Dialectical thinking and therapeutic action in the psychoanalytic process. *Psychoanal. Q.*, 63: 187-218.
- Ivey, G. (2008). Enactment controversies: A critical review of current debates. *Int. J. Psycho-Anal*, 89: 19-38.
- Jacobs, T. (1986). On countertransference enactments. *J Amer Psychoanal Assoc*, 34: 289-307.
- Jacobs, T. (1991). *The Use of the Self: Countertransference and Communication in the Analytic Situation*. Madison, CT: Int. Univ. Press.
- Jacobs, T.J. (2001). On Misreading and Misleading Patients: Some Reflections on Communications, Miscommunications and Countertransference Enactments. *Int J Psycho-Anal*, 82: 653-669.
- Joseph, B. (1992). Psychic change: some perspectives. *Int J Psycho-Anal*, 73: 237-43.
- Katz, G. (2014). *The Play Within the Play. The Enacted Dimension of Psychoanalytic Process*. Hove: Roulledge.
- Klein, M. (1946/1952). Notes on some schizoid mechanisms. *Int J Psycho-Anal*, 27: 99-110.
- Kogan, I. (2002). Enactment in the Lives and Treatment of Holocaust Survivors' Offspring. *Psychoanal Q*, 71: 251-72.
- Levine, H. and Friedman, R. (2000). Intersubjectivity and interaction in the analytic relationship. *Psychoanal Q*, 69: 63-92.
- Loewald, H.W. (1975). Psychoanalysis as an Art and the Fantasy Character of the Psychoanalytic Situation. *J Amer Psychoanal Assn*, 23: 277-99.
- Mann, D. & Cunningham, V. (2009). *Past in the present: therapy enactments and the return of trauma*. Hove: Taylor & Francis, p. 182-197.
- McLaughlin, J.T. (1991). Clinical and theoretical aspects of enactment. *J Amer Psychoanal Assoc*, 39: 595-614.
- McLaughlin, J.T. & Johan, M. (1992). Enactments in psychoanalysis. *J Amer Psychoanal Assoc*, 40: 827-841.
- Mijolla, A. (2002). *Dictionnaire international de la psychanalyse*. Paris. Pluriel. (2013) Nouvelle édition mise à jour.
- Mitchell, S. (1997). *Influence and autonomy in psychoanalysis*. Hillsdale, NJ: Analytic Press.
- Mitrani, J.L. (1995). Toward an understanding of unmentalized experience. *Psychoanal Q.*, 64: 68-112.

- Mitrani, J.L. (2001). 'Taking the transference': notes on some technical Implications in three papers by Bion. *Int J Psycho-Anal*, 82: pp.1085-1104.
- O'Shaughnessy, E. (1992). Enclaves and Excursions. *Int. J. Psycho-Anal.*, 73: 603-611.
- Panel (1999). Enactment: an open panel discussion. *J Clin Psychoanal*, 8: 32-82.
- Papiasvili, E.D. (2016). Translational Aspects of Interpretation Today: Developmental and Dynamic View. *Psychoanal. Inq.* 36: 88-101.
- Paz, C.A. (2007). Del Agieren al Enactment: un siglo de cambios y avances. *Revista de Psicoanálisis (Asociación Psicoanalítica de Madrid)* 50: 59-71.
- Ponsi, M. (2013). Development of Psychoanalytic Thought: Acting, Acting Out, Enactment. *The Italian Psychoanalytic Annual*, 7: 161-176.
- Roughton, R.E. (1993). Useful aspects of acting-out: repetition, enactment, and actualization. *Journal of the American Psychoanalytical Association.* 41: 43-471.
- Racker, H. (1948). La neurosis de contratransferencia. In *Estudios sobre Técnica Analítica*. B. Aires: Paidós, 1977, p. 182-221.
- Racker, H. (1988). *Transference and Countertransference*. London: Karnac.
- Rocha, N.J.N. (2009). Enactment como modelo para pensar o processo analítico. *Revista Brasileira de Psicanálise* 43: 173-182.
- Sanchez Grillo, M.R. (2004). Juego y "enactment" en psicoanálisis de niños. *Psicoanálisis (Asoc Psicoanal Buenos Aires)* 26: 407-419.
- Sandler, J. (1976). Countertransference and role-responsiveness. *Int Rev Psychoanal*, 3: 43-47.
- Sandler, J. and Sandler, A.M. (1978). On the development of object relations and affects. *Int J Psycho-Anal*, 59: 285-93.
- Sapisochin, G. (2007). Variaciones post-freudianas del Agieren: sobre la escucha del puesto en acto. *Revista de Psicoanálisis (Asociación Psicoanalítica de Madrid)* 50: 73-102.
- Sapisochin, S. (2013). Second thoughts on Agieren: Listening the enacted. *Int J Psychoanal*, 94 (5): 967-991.
- Sapisochin, G. (2014). Dialogando con D.W. Winnicott: Reflexiones sobre la escucha del enactment. *Rev Psicoanál APM* 73: 257.
- Sapisochin, G. (2015). Playing: Some remarks on the enacted dimension of the analytic process. En: Saragnano G, Seulin C, editors. *Playing and reality revisited. Psychoanalytic classics revisited*. London: Karnac.
- Schafer, R. (1982). *Retelling a Life*. New York: Basic Books.
- Schreck, A. (2011). El psicoanálisis y la puesta en acto. *Cuadernos de Psicoanálisis (México)* 44: 7-15.
- Spillius, E. B. et cols (2011). *The new dictionary of Kleinian thought*. London: Routledge.
- Steiner, J. (2000). Containment, Enactment and Communication. *Int. J. Psycho-Anal.*, 81: 245-255.

- Steiner, J. (2006a). Interpretive enactments and the analytic setting. *Int J Psycho-Anal*, 87: 315-328.
- Steiner, J. (2006b). Reply to Dr Levenson. *Int J Psycho-Anal*, 87: 325-328.
- Stern, D.B. (2010). *Partners in Thought. Working with Unformulated Experience, Dissociation and Enactment*. New York: Routledge.
- Stolorow, R.D., Brandchaft, B. and Atwood, G.E. (1987). *Psychoanalytic Treatment: An Intersubjective Approach*. Hillsdale, NJ: Analytic Press.
- Van der Kolk, B.A., Van der Hart, O. (1991). The Intrusive Past: The Flexibility of Memory and the Engraving of Trauma. *Amer Imago*, 48: 425-454.
- Waska, R.T. (2011). *Moments of uncertainty in therapeutic practice: interpreting within the matrix of projective identification, countertransference and enactment*. New York: Columbia University Press.
- Winnicott, D.W. (1963). Dependence in infant care, in child care, and in the psychoanalytic setting. *Int J Psycho-Anal*, 44: 339-44.
- Winnicott, D.W. (1974). Fear of breakdown. *Int Rev. Psycho-Anal*, 1: 103-7.
- Zanocco, G., De Marchi, A. and Pozzi, F. (2006). Sensory Empathy and Enactment. *Int. J. Psycho-Anal.*, 87: 145-158.
- Zeligs, M. (1957). Acting in: a contribution to the meaning of some postural attitudes observed during analysis. *J Amer Psychoanla. Assoc.*, 5: 685-706.
-

יועצים ותורמים אזוריים : Regional Consultants and Contributors

אמריקה הלטינית : Roosevelt Cassorla, MD, PhD

צפון אמריקה : Rosemary H. Balsam, MD; Andrew Brook, PhD; Judith Mitrani, PhD;

יועץ : Theodore Jacobs, MD

אירופה : Antonio Perez-Sanchez, MD; Maria Ponsi, MD

יו"ר משותפת בין אזורית : Eva D. Papiasvili, PhD, ABPP

המילון האנציקלופדי הפסיכואנליטי הבין-אזורי מורשה תחת Creative Commons Licence CC-BY-NC-ND
הזכויות העיקריות שמורות למחברים (ה-IPA והכותבים חברי ה-IPA). עם זאת, אחרים יכולים להשתמש בחומר בכפוף
לשימוש לא-מסחרי, תוך מתן קרדיט ל-IPA
(בכלל זה קישור ל- URL www.ipa.world/IPA/Encyclopedic_Dictionary) ושיחזור מילולי, שאינו בצורה שונה
מהמקור, ערוכה או מעורבת. ראו הקישור לגבי התנאים.

תורגם ע"י יעל רם-סמילה : Translator: Yael Ram-Smila

תאום תרגום: שמואל ארליך, מירה ארליך-גינור
Erlich-Ginor